

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

אורי וישעי

כניסת שבת: 16:48
ציאת השבת: 17:52 לדעת ר"ת: 18:26

בתם פז – מיאוריט צ' הפרשה

עטרת פז

וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֲתָן מֹשֶׁה אֶת צִפּוֹרָה אִשְׁתּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל
שְׁלֹחַתִּיהָ (יה, ב)

יתרו היה בעל יחוס חשוב ומוכתר בתארי כבוד שכן היה "כהן מדין" אעפ"כ השליך מאחורי גבו את כל הייחוסים והתארים והעדיף עליהם את הייחוס והתואר של "חתן משה" שאין תואר כבוד גדול מזה.

עוד נראה להוסיף על תואר הכבוד "חתן משה" על מה שכתב הגה"צ רבי יהושע מבעלז זי"ע ששאל מדוע נכתב וַיִּבֵּא יִתְרוֹ חֲתָן מֹשֶׁה (יה, ה) ולא נאמר "וילך ממדין", כמו שמצינו אצל יעקב אבינו שנאמר "וילך חרנה"? מבאר הרב זי"ע שהמילה וַיִּבֵּא נדרשת לדבר בלא רצון, באיטיות, אך כאן כשנאמר על יתרו וַיִּבֵּא" בשמחה וברצון. כידוע, נאלץ יעקב אבינו לצאת בעל כרחו מתחומי ארץ ישראל, מחמת עשיו אחיו שהתנכל להרגו, ולכן נאמר ביעקב "וילך". לעומת זאת, השתוקק יתרו, חתן משה, בלב שלם, לבוא למחנה ישראל ולחכות שם תחת כנפי השכינה, ולכן נאמר בו וַיִּבֵּא בשמחה וברצון.

❖ עניני ארץ ושמים ❖

אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת (כ, א)
אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם – מִמַּעַל, כשמדובר בענייני שמים, בדברים שברוחניות, במידות טובות – שא ענין והסתכל למעלה, למי שהם למעלה ממך ולמד מהם; ואילו וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ – מִתַּחַת, בכל מה שנוגע לעניינים שבגשמיות, לצורכי הגוף והחומר, הסתכל למטה, ותיווכח לדעת, שיש בני אדם שהם נתונים במצב גרוע וקשה יותר שלך. (שער בת רבים).

📖 לימוד התורה לישראל 📖

וְהוֹדַעְתִּי אֶת חֻקי הָאֱלֹקִים וְאֶת תּוֹרֹתַי (יה, טו)
אמר רבי יוחנן בן זכאי (אבות פ"ב, מ"ח): אם למדת תורה הרבה – אל תחזיק טובה לעצמך, כי לכך נוצרת, תרתי משמע – האחד כפשוטו, ועוד – אל תחזיק טובה היא התורה וההלכה לעצמך, בבחינת יהיו לך לבדך, אלא היה מלמדה לאחרים, כי האדם לעמ"ל יולד – ראשי תיבות: ללמוד על מנת ללמד. וכן אמרו במדרש קהלת: הרי שלמד תורה הרבה כל ימי חייו ולא לימדה לאחרים, אין לך הבל גדול מזה, וכן אמרו (סנהדרין צט): רבי מאיר אומר: הלומד תורה ואינו מלמדה לאחרים, עליו נאמר: כי דבר ה' בזה, ובסוכה (טז): אמרו: ותורת חסד על לשונה, זה הלומד על מנת ללמדה לאחרים, ובסנהדרין (צב). אמרו: כל המלמד תורה בעולם הזה, זוכה ומלמדה לעולם הבא, שנאמר: וּמְרֹנֶה גַם הוּא יִרְאָה (משלי יא, כה).

רבנו האלשיך הקדוש בפירוש על התורה מגדיר את בעלי הזכות הנשגבת ש"ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני", ועל כך צריכה להיות "הכנה גדולה"; והכנה גדולה זו היא קודם כל פנימית ואחר כך חיצונית: לא יעשו מהוראות חיצוניות ככיבוס בגדים ועיטוף לבנים, כי אם לקדש עצמם בפנים תחלה ואחר כך בחוץ. וזהו ז'קדשתם – את עצמם – היום ומחר, להכשיר לבבם בתשובה פנימית, ואחר כך ז'כבסו שמלותם.

קלה ביותר היא מלאכת "כיבוס בגדים ועיטוף לבנים", אך אין היא העיקר ולא מעשה ההכנה הראשון שצריכים ישראל לעשות בקרבתם לפני ה'. העיקר הוא ההכנה הפנימית – הכשרת הלב בתשובה פנימית. זאת ההוראה שנותן ה' למשה בעבור ישראל – "וְקִדְשְׁתֶּם הַיּוֹם וַיִּמְחָר וַיִּכְבְּסוּ שְׂמֹלֹתֵם". קודם כל קדושה פנימית ואחר כך כיבוס שמלות חיצוני.

רבנו האלשיך הקדוש רואה בהדרכה זו גם הדרכה לדורות כיצד מקרבים לבבות אנשים רחוקים לה'. כך הוא כותב: הנה למדנו יתברך דרך המיישר את עם הארץ לקרבים אליו יתברך. והוא, כי לא יתחיל ללמדם הוראות חיצוניות, כבגדים לבנים ומכובסים, כפרושים. רק תחלה יתחיל בקדושה פנימית מנפש ועד בשר ואחר כך בחיצוניות. וזהו וְקִדְשְׁתֶּם וכו', ואחר כך וכבסו שימלותם.

וננסה בס"ד לעמוד על דברי קודשו, נגלה את הסוד לקרב רחוקים ממצות, בטרם נשיבם לצור מחצבתם, נדאג קודם ללמד בהוראות הקשורות לקדושה הפנימית, ורק לאחר מכן יש "ללמדם הוראות חיצוניות".

ומוסיף האלשיך הקדוש: שנית, שלא יקוה ולא ייחל עד יבא העם לדרוש ממנו דרך ה'. כי אם, הוא הלוך ילך אליהם ללמדם וזהו אומרו לך אל העם וקדשתם וכו'. על מנת לקרב רחוקים יש לנקוט יוזמה, להיות פעיל, ולא יקוה ולא ייחל עד יבא העם לדרוש ממנו דרך ה'. רמז לכך מוצא האלשיך הקדוש בהוראה למשה "לִךְ אֶל הָעָם".

שלישית, כי לא יאמר המוכיח ומיישר, אדרוש ואודיע הדבר ברבים, והשומע ישמע, והחדל יחדל, רק תחלה ברבים ואחר כך לכל אחד, וזהו והגבלת... השמרו וכו', לשון רבים, ואחר כך דבר לנוכח אחד לאחד, לאמר לו, לא תגע בו יד וכו'.

אם כן, מהוראת שעה לעם ישראל, למד רבנו האלשיך הקדוש הדרכה לדורות, בדרך התשובה והיראה.

ד"ת לעיני הגה"ק רבי נסים פרץ בן סוליקה זצ"ל
השבוע ימלא פקודת שנתו הראשונה, זכותו תהא מגן וצנינה בעדנו ובעד כל קהל ישראל, אכ"י"ר

א הליכות מלבי א

נושא: צירוף זימון של קטן

דמות יהוד - הגה"ק רבי נסים פּרץ זי"ע

הגאון הקדוש הרב נסים פּרץ זצוקלה"ה, נולד בתאריך ו' בתשרי התש"ז, בעיר דאטץ במרוקו. בגיל 5 עלה יחד הוריו לארץ ישראל, בתחילה שוכנו במעברת ירוחם, לאחר-מכן עברו הוריו לגן יבנה, שם למד בבית ספר יסודי עד גיל 11, אז עבר לישיבת 'שערי שלום'.

לאחר-מכן עבר ללמוד בישיבת 'נחל ראובן', ישיבה קטנה, שם התמיד בלימודו. לאחר שלוש שנים, בלחץ משפחתו עבר ללמוד בישיבת 'אוצר התלמוד', שם הוציא תעודת בגרות. לאחר-מכן עבר לישיבת 'חברון', ובהגיעו לגיל הבגרות, נשא הרב לאשה את בתו של גדול החזנים הרב רפאל אבוהב ז"ל, הרבנית פּרץ הינה אחת הרבניות הדגולות והחשובות ששיעוריה ועצותיה מפורסמות בכל הארץ.

ברבות השנים, הקים הרב את מוסדות 'בית אל', אליהם משתייכים עשרות משפחות, בהמשך חייו הקים כולל אברכים וכולל ללימוד קבלה, היה מוסר שיעורים מבווקר עד ערב בכל הארץ, לפני מספר שנים הקים ישיבה קטנה בשם 'מסילת ישרים', וכן תלמוד תורה "תורה ישעיהו". לפני שנתיים פתח בית כנסת "חניכי הישיבות".

עוד בימי חייו, חילק בין בנו את המוסדות. בנו הגדול, משמש כראש ישיבת "מסילת ישרים", בנו האמצעי, רבה של קהילת "חניכי הישיבות" ובנו הקטן ימלא את מקומו בקהילת "בית אל".

הותיר אחריו תלמידים ומעריצים שמבכים מרה את פטירתו.

מרן הבן איש חי זי"ע

לגה"ק הרב נסים זצ"ל היתה הערצה מיוחדת למרן רבנו הבן איש חי זי"ע, וכך היה מתאר את גודלו "ידוע שרבנו ה"בן איש חי" היה זהיר מאוד בלימוד הקבלה, לכן לא כתב פרושים. כל הספר "דעת ותבונה" הוא בעצם ליקוט מכתבי האר"י בעצמו, חוץ מכמה מילות קישור שפה ושם מוסיף רבנו ה"בן איש חי". אבל עצם החיבור של פרק לפרק יש בו הבנה. והרינו לומדים מהעתקת דבריו ביום ההילולא שלו לעילוי נשמתו זכותו תגן עלינו. אף על פי שהבן איש חי היה גאון הגאונים בכל חדרי תורה, ואין שום תחום בתורה שהוא לא גילה, "איגלי דרעא נפל נהורא" (כתובות סה). כלומר הוא גילה דבריו והאיר לכל ישראל, אבל גדלה מעלתו פי כמה וכמה בנקודה הזו של סודות התורה, והיא הביאתו להיות חסידא קדישא ופרישא, סולת נקיה. הלימוד הזה הביא אותו להגיע למדרגה ולמעלה גדולה מאוד עד שעלה על כל בני דורו. כל אחד הגדיר אותו כפי ההגדרה שלו, אבל הכל מודים שענק הרוח היה, ובכל נקודה ונקודה נהג בה מצד החומרה והחסידות. לא חיפש קולות, אלא איך לקיים את המצוות כמאמרן בצורה המובחרת ביותר. וכך עשה בלימוד התורה וכך עשה בצדקות ובחסדים שלו.

זכותו של ה"בן איש חי" גדולה מאוד, העיקר שבעקרים זה ללמוד את ספריו, ללמוד פסקיו, ללכת באורחותיו, בסידוריו. לא לשנות. שנים על גבי שנים, ה"בן איש חי" היה הקיצור שלחן ערוך של כל קהילות המזרח והמערב. יהי רצון שזכותו תגן עלינו אמן כן יהי רצון". (ע"כ ציטוט דברי הרב זצ"ל)

שלשה אנשים או יותר, שאכלו ביחד סעודה שיש בה פת לחם, חייבים לזמן לפני שיברכו ברכת המזון. הדבר ברור ששלשה שאמרנו, הכוונה שלשה אנשים גדולים, כלומר, שהם מעל גיל שלוש עשרה שנים ויום אחד, אבל שלשה ילדים קטנים, אינם רשאים לזמן לפני ברכת המזון.

ואם היו שני מבוגרים אוכלים יחד, ועמהם אוכל עוד ילד אחד שעדיין לא הגיע לגיל מצוות, נחלקו רבותינו הראשונים אם יש לצרף את הילד הקטן לזימון, או שאינו מצטרף לזימון. שלדעת הרי"ף והרמב"ם אפשר לצרף אפילו ילד קטן לזימון, בין אם מדובר בזימון של שלשה שאוכלים יחד, ובין אם מדובר בזימון של עשרה יחד (שאו מזכירים גם שם ה' בזימון כמו שביארנו בהלכה הקודמת). אולם גם לפי שיטת הרי"ף, אין לצרף לזימון אלא קטן שהגיע כבר לגיל שידוע למי אנו מברכים (כלומר, שמבין ענין ברכות, שאנו מברכים לה' יתברך). אבל קטן ממש, שאינו מבין למי אנו מברכים, אין מצרפים אותו לזימון, ואפילו לזימון של שלשה. (ואמנם לשיטת רבנו תם ועוד פוסקים, יש לצרף לזימון אפילו תינוק המוטל בעריסה, מכל מקום רוב הראשונים דחו דבריו ואין הלכה כמותו בזה).

לדעת רבנו הרא"ש, אין לצרף לזימון אלא מי שהגיע כבר לגיל שלש עשרה שנים ויום אחד, אבל קטן אינו מצטרף לזימון, אפילו הוא יודע למי מברכים. וכדעת הרא"ש, פסק הרמ"א (בסימן קצט), וכן מנהג בני אשכנז היוצאים ביד רמ"א, שאינם מצרפים לזימון ילדים כלל, עד שיגיעו לגיל שלש עשרה שנים שלמות.

אבל מרן השלחן ערוך פסק בזה כדעת הרי"ף והרמב"ם, שכך דרכו של מרן, שבכל מקום שראה מחלוקת בין שלשת עמודי ההוראה, הרי"ף הרמב"ם והרא"ש, פסק כדעת הרבים. וכאן דעת הרי"ף והרמב"ם לצרף קטן לזימון, ולכן הלכה כמותם. וכן מנהג הספרדים ובני עדות המזרח, שכאשר מסכים שני מבוגרים יחד עם ילד אחד שידוע למי מברכים, מצרפים אותו לזימון.

עוד מוטל עלינו לבאר, מאיזה גיל אפשר לצרף קטן לזימון לדעת מרן. כי הרי"ף כתב, שאפילו "בן תשע או בן עשר", כל שידוע למי מברכים מזמנים עליו. אבל הרמב"ם כתב, שדי בכך שיגיע הילד לגיל שבע או גיל שמונה, שמאז יש לצרפו לזימון..

ומרן הבית יוסף כתב לבאר בדברי הרי"ף, שלעולם מה שכתב הרי"ף בן תשע בן עשר לאו דוקא הוא, שהרי הרמב"ם כתב בן שבע בן שמונה, ולא משמע שיש מחלוקת בדבר זה, אלא ודאי שכל ילד שידוע למי מברכים מזמנים עליו, והוא משיגיע לכל הפחות לגיל שבע או שמונה, כל אחד ואחד לפי חריפותו.

לע"נ ר' מרדכי ניזרי בן סוליקה ז"ל, נתרם על ידי המשפחה